

Radboud Pre-University of Society

ESSAYWEDSTRIJD 2020

Faculteit der Letteren

Radboud Universiteit

samengesteld door
drs. Ingrid Stassen

Juni 2020

Inhoud

Voorwoord	5
De strijd tegen het hagelkanon	7
<i>Lianne van Blijderveen - Calvin College, Goes</i>	
Die tranen moeten <i>rollen</i> en die lach moet <i>klinken</i>	11
<i>Anna Lemsom - Emelwerda College, Emmeloord</i>	
The circle of cyberbullying	15
<i>Niek Schepers - Hondsrug College, Emmen</i>	
Plato's online grot	19
<i>Dante Bosgoed - Erasmus College, Zoetermeer</i>	
Communiceren in een anderhalvemeterafstand-samenleving	22
<i>Jasmijn van Vlimmeren - Mollerlyceum, Bergen op Zoom</i>	
Eigentijdse emotie	26
<i>Britt Hermens - Theresialyceum, Tilburg</i>	
Oké Google: Hoe maak ik vrienden?	29
<i>Frodo Boschman - Theresialyceum, Tilburg</i>	
Generatie Z struggelt met online les	33
<i>Corinne Hoek - Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven</i>	
Zwijgen is zilver, spreken is oud	37
<i>Esme Andringa - Christelijk Lyceum, Apeldoorn</i>	
Kankerlijer of een zoon van god?	41
<i>Jesse Miltenburg - Odulphuslyceum, Tilburg</i>	

Voorwoord

Beste lezer,

We leven in bijzondere tijden. Leerlingen krijgen hun middelbare schooldiploma zonder feest of uitreiking, docenten geven les via Teams, Zoom of Skype. Onder zulke omstandigheden zie je vaak dat mensen de behoefte krijgen hun ervaringen op een creatieve manier te uiten. Michel de Montaigne, die leefde in de roerige zestiende eeuw toen Frankrijk door een reeks burgeroorlogen verscheurd werd, zette zijn gedachten op papier in een door hem gecreëerd genre: het essay. Voor alweer het achtste jaar organiseerde het Pre-University College en de Faculteit der Letteren van de Radboud Universiteit onze essaywedstrijd voor scholieren. Ondanks, of misschien wel dankzij de coronacrisis vonden 387 leerlingen van achttien scholen de tijd en energie om een essay in te dienen. Daar zijn we natuurlijk erg blij mee: hoe meer leerlingen worden aangestoken door het virus van de taalliefde, hoe beter het is.

Ieder jaar kiest de organisatie een thema dat een universeel en tijdloos vraagstuk koppelt aan zaken die in het dagelijks leven van de leerling van nu spelen. Dit jaar was dat 'Communiceren met een lach en een traan', een vraag die bij veel jongeren direct de associatie oproept met gewenste en ongewenste contacten via sociale media. Sommige leerlingen grepen de kans om ook een link te leggen met de actualiteit van de anderhalve-meter samenleving. Op basis van een aantal artikelen over het thema en hun eigen creativiteit nemen de leerlingen de lezer mee in hun gedachten over dit thema. De door de jury zorgvuldig geselecteerde tien beste essays kunt u in dit boeiende boekje lezen.

Laat u verrassen door de vragen en stellingen die de schrijvers op vernuftige manier in hun essays hebben vervlochten, geniet van de zinswendingen, de stijlfiguren en het woordenspel van deze jonge talenten. Ik weet zeker dat u na het lezen van deze tien vingeroefeningen nog een tijdlang zult blijven doordenken over de mening die u vooraf had over de invloed van de sociale media op de manier waarop onze jeugd communiceert.

Ook namens de jury, die bestond uit vijf studenten en drie docenten van onze faculteit, die de indrukwekkende stapel inzendingen helemaal hebben doorgelezen, wens ik u veel leesplezier toe!

Edwin van Meerkerk - *Onderwijsdirecteur Moderne Talen en Culturen*

De strijd tegen het hagelkanon

Ik hoor de wind gieren door de bomen. Donkere wolken pakken zich samen boven mijn hoofd. Blaadjes draaien snel in het rond. Bloemen sluiten hun knoppen. Grassprietjes buigen mee alsof hun leven ervan afhangt. De hele wereld rondom mij voelt het. Er komt storm. Ze bereiden zich voor met noodplan A: zoek dekking! We horen het donderen van de bliksem. Kort en krachtig in hetzelfde ritme. Maar wacht, het is geen bliksem. Het zijn de hagelkanonnen. Met elkaar strijden ze tegen de storm. Het is een gevecht op leven en dood. De spanning is om te snijden. Maar dan wordt het stil. De storm die eerst boven ons hoofd hing, is weggevlogen. De hagelkanonnen, oftewel de technologie, hebben het weer gewonnen. Het gesprek was er bijna geweest, bijna waren de gevoelens uitgestort als een plensbui. Maar helaas, de telefoon gaat en de kans op een hoosbui blijft uit. Het is jammer, want regen is hard nodig. De sociale contacten zijn te vergelijken met de kurkdroge grond in Afrika. Het verbouwen van spontane liefde is niet meer mogelijk en de oogst van mogelijke gesprekken wordt abrupt onderbroken door dreunende muziek die niet eens zichtbaar is. Communiceren, en dat in levende lijve, wordt steeds moeilijker.

Er zijn natuurlijk genoeg goede redenen om die hagelkanonnen van technologie aan te zetten. AirPods zijn ideaal om de storm van een gesprek te ontwijken. Ze zeggen buiten de dreunende muziek om in stilte: ja ik ben rijk en nee ik wil niet met je praten. Ook al staan deze draadloze oortjes aan of uit, ze zijn een symbool van macht en voor de 'luisteraar' betekent het ook rust. Ik bedoel waar luister je liever naar, de Beatles of naar de prachtige symfonieën van 'Ga uit de weg jij *****'. Ik zou het wel weten en

met mij de 10 miljoen mensen die in Nederland wonen, exclusief de senioren en natuurlijk de boomers.

Alle geluiden om ons heen zijn niet goed voor ons. Ze maken ons moe en geïrriteerd, zegt Marcel Cobussen. Hij is hoogleraar auditieve cultuur aan de Universiteit Leiden. Dat al die geluiden ons moe en geïrriteerd maken, verklaart dan ook het beeld op straat; mensen zonder oortjes zijn chagrijnig en de mensen met oortjes zijn ontzettend gelukkig in hun eigen wereldje (*De Volkskrant 19 juli 2019*).

Maar denk naast oortjes ook eens aan je mobieltje. Als je denkt dat je de rest van je leven zonder je mobieltje kan, moet je je hand opsteken. Zie je, ik zie geen handen de lucht in gaan. We houden van onze mobieltjes. Ze zijn super handig. Je gebruikt ze om appjes te versturen, foto's te maken en om je mail te checken. Er zit een timer op, een agenda en zelfs een stappenteller voor de mensen onder ons die echt een keer willen afvallen.

Dit lijkt natuurlijk allemaal leuk en aardig, maar er is wel een klein probleempje. Door die 'oh zo geliefde' oortjes is er minder kans op het 'zomaar' vinden van een geliefde of gesprekspartner. De droogte die deze oortjes op sociaal gebied veroorzaken is uit de hand aan het lopen. We zijn al bijna op het punt dat het noodzakelijk is om een 'klimaattop' in Madrid te organiseren. Kijk bijvoorbeeld eens naar de trein. Vroeger was dit dé plek om een romantische partner te vinden. Maar door de jaren heen is dat veranderd. Het is de plek om door te brengen met 'me, myself and I'. En wat is hiervoor de reden? De technologie. De Amerikaanse socioloog Sherry Turkle schrijft dat de mobiel niet alleen aan staat voor je plezier, maar ook voor het voorkomen van ongemakkelijke momenten (*De volkskrant 19 juli 2019*).

De mobiel wordt helaas niet alleen gebruikt om ongemakkelijke momenten te voorkomen, wat ik nog erg begrijpelijk vind, ze worden ook gebruikt als er een gesprek moet worden aangeknoopt . Als er net een stortregen lijkt te vallen op de aarde die verlangend naar water snakt, worden de hagelkanonnen volop ingezet, vooral bij jongeren.

‘Bahh, daar komt die weer aan. Daar heb ik echt geen zin in’. Mobiel plus oortjes. ‘Oeps afspraak vergeten’. Mobiel plus oortjes. Het gaat al zo soepel en natuurlijk terwijl de vruchten van ons sociale leven aan het stinken en rotten zijn.

En doordat men telkens weigert om een gesprek aan te knopen, wordt het steeds moeilijker om dat te doen. Kijk naar de opwarming van de aarde. Door het uitstellen van een goed plan of het negeren van een goed plan, gaat de opwarming steeds verder. Stormen die er vroeger waren, worden alleen maar heftiger en het wordt steeds moeilijker om de opwarming tegen te gaan. Tot er een moment komt dat er niks meer aan te doen valt. Tot er een moment komt dat jongeren, als ze volwassen worden, niet meer weten hoe ze moeten praten of communiceren.

Men zegt altijd: ‘oefening baart kunst’. En dat is nou net iets waar jongeren over struikelen, zegt Jean M. Twenge, hoogleraar psychologie aan de universiteit van San Diego. Er is veel minder écht contact tussen vrienden. Natuurlijk is er whatsapp en snapchat, maar afspreken is in de afgelopen 15 jaar gehalveerd tot maar een kwart procent. Dit komt voornamelijk door de komst van de Iphone in 2007. We zien het weer, de technologie is de grote boosdoener

(De Volkskrant van 19 juli 2019).

Bij de technologie ligt dus het probleem, maar waar ligt dan de oplossing? We weten dat we niet altijd de hagelkanonnen aan kunnen zetten. Het moet een keer regenen. Ooit zullen we moeten leren om iemand te groeten of zelf een gesprek aan te knopen. Ooit zullen we naar iemand moeten lachen of iemand in persoon moeten troosten. Dat lijkt misschien heel eng of gewoon heel erg vermoeiend, maar een keer moet de eerste zijn. Wacht in ieder geval niet te lang. Stormen worden erger naarmate het klimaat verder opwarmt. Het gesprek wordt alleen maar lastiger naarmate je het verder uitstelt.

Ik moet zeggen, ik houd van mijn AirPods en ik zou niet zonder mijn mobiel kunnen. Maar een kort babbeltje in de trein of een feestje met mijn vrienden kan geen kwaad. Dan zie ik na een heftige regenbui de natuur weer opbloeien. Blaadjes vinden hun draai weer terug. Bloemen openen hun knoppen weer. Allemaal zijn ze er nog. De grassprietjes die meebogen met de wind alsof hun leven ervan afhing, rekken zich helemaal uit. Het noodplan A was achteraf helemaal niet nodig geweest. De donkere wolken die een minuut geleden nog vuur leken te spuwen naar de aarde, hebben plaats gemaakt voor een blauwe lucht met daarin een lachend zonnetje. De hagelkanonnen hebben zich dit keer teruggetrokken in de strijd. Met een voldaan gevoel sta ik daar, tussen de bloemen, het gras en de blauwe lucht. Ik voel me voldaan. Dat heb ik zomaar geflikt. Weet je wat ik heb gedaan? Ik zei 'hallo'.

Lianne van Blijderveen

Calvijn College, Goes

Die tranen moeten *rollen* en die lach moet *klinken*

Als je de naam "*The Notebook*" laat vallen in een kamer vol met vrouwen, zal je ongetwijfeld de helft verrukt horen zuchten. De magie van Noah valt ook niet te ontkennen; de manier waarop hij vanaf het eerste oogcontact voor Allie strijdt, is hopeloos romantisch. Er is geen sprake van WhatsApp, Instagram of Snapchat, slechts de natuur, een kermis en lange zomeravonden. Zou ook maar iemand zijn tijd vandaag de dag nog besteden aan poëzie óf het wagen op een meisje af te stappen, om de simpele reden dat die haar aantrekkelijk vindt? Dácht het niet. Voor ons, adolescenten uit de 21^e eeuw, is het al te veel gevraagd om op de bel te drukken, wanneer je voor de deur staat. Een gesprekje aanknopen met een vreemde? Laat ons niet lachen. Veel te veel kans dat je wordt afgewezen, uitgelachen of in een ongemakkelijke situatie terecht komt! Tóch? Wij meiden vragen ons af waarom er geen Noah in ons leven is en jullie jongens vragen zich af waarom de vrouw niet de eerste stap kan nemen. Het antwoord op die vraag is zo klaar als een klontje: het '*in real life*' communiceren sterft langzamerhand uit, omdat wij liever emoji's gebruiken dan échte woorden.

Of emoji's de wereld van de communicatie verrijken zal voor de meeste mensen geen vraag zijn, maar een feit. "*Dúh*", zal het uit de meeste monden klinken, alsof het iets vanzelfsprekends is. Maar ik vraag me af of die gele gezichtjes op ons schermje wel écht zo '*verrijkend*' zijn. Wat is er bovendien leuker om te zien: de woorden '*ik hou van je*' of slechts een rood hartje? Volgens mij is het antwoord op die vraag ook vanzelfsprekend, echter níet in het voordeel van de emoji. Onze taal vervángen door emoji's is toch eigenlijk te gek voor woorden, mensen? Je kan unieke gevoelens,

wilde handgebaren en je elgen stemgeluid toch niet uitdrukken in een emoji van nog niet eens 3 millimeter? De Canadese taalkundige Gretchen McCulloch sprak de wijze woorden *“Er is niet eens een duidelijke manier om “emoji” te zeggen in emoji’s.”* en laat die uitspraak maar even tot je doordringen. Natúúrlijk zijn emoji’s handig en in veel gevallen ook grappig, maar ze zijn zeker geen vervanging voor échte gesprekken en dat moeten we onthouden!

Bovendien maken emoji’s en social media platforms, zoals Instagram en Snapchat, het veel makkelijker voor *bullies* om onzekere tieners te grazen te nemen. Een meisje van 13 jaar dat enthousiast en trots een foto plaatst van haar zelfgemaakte schilderij, kan in minder dan een minuut volledig de grond in worden getrapt, door een stelletje lafbekken dat met hun 900 volgers vindt dat zij wel even bepalen wat *“mooi”* of *“lelijk”* is. Dat Instagram nu een software heeft ontwikkeld die onsympathieke woorden herkent en eerst de vraag stelt *“Weet je zeker dat je dit wilt posten?”*, voordat die woorden misschien wel het leven van een 13-jarig meisje verpesten, is een goed begin... Maar we weten allemaal dat dit het probleem niet zal oplossen. De oplossing ligt bij ons. Bij ons empathisch vermogen, de liefde voor onze naasten en het opbrengen van respect, wat allemaal afneemt als we teveel tijd doorbrengen op social media!

Nu hoor je natuurlijk ook vaak dat het internet en de huidige technologie juist een uitweg voor velen biedt. Voor dat ene jongetje, dat niet zo goed in de groep valt en de pauzes liever besteedt aan gamen dan aan een tocht naar de supermarkt met vrienden. En voor jongens en meiden van zo’n jonge leeftijd moet dat acceptabel zijn, toch? Maar wanneer deze kinderen opgroeien zullen zij het moeilijker krijgen in de échte wereld. Het probleem is namelijk dat sociale kwaliteiten zich juist in de tienerjaren moeten

ontwikkelen en hoé ontwikkelen die kwaliteiten zich? Door vrienden te maken, door risico's te nemen en door je gevoelens te uiten. Een heftige jankbui of een emotioneel gesprek zo nu en dan, kan heel opluchtend en bovendien zeer leerzaam zijn. Sociale kwaliteiten heb je nódig in de echte wereld en die zullen ontbreken als je je tijd spendeert aan chatten, chatten en nog eens chatten. Je moet toch elke dag op school óf werk doorbrengen en het is niet alsof je op je 21^e nog kan verstoppen op je mufte zolderkamer, onder het mom dat je *“gewoon wat minder sociaal bent aangelegd”*. Dus, vóóral introverte jongeren zouden moeten worden gestimuleerd om minder achter spelletjes of op social media platforms te zitten. In hun kinderjaren moeten ze leren om zich te redden in de *“grote mensen wereld”* en ouders, maar ook leraren moeten hen daarmee helpen!

Echter, wij mensen zijn nou eenmaal lui aangelegd, dus als we de mogelijkheid krijgen om ongemakkelijke situaties uit de weg te gaan, dan pakken we die kans. Daarom zijn we ook allemaal zo blij met de komst van de telefoon; wanneer we ons eenzaam voelen op een feestje pakken we onze telefoon erbij en als we geen zin hebben om een gesprek aan te knopen met een vreemde in de trein scrollen we gewoon eindeloos door op Instagram. Maar hebben we eigenlijk wel door dat we, terwijl we dénken ongemakkelijke situaties uit de weg te gaan, er zoveel méér doen ontstaan? Wanneer je je levensverhaal met iemand over Snapchat deelt, weet je je spontaan geen houding meer te geven wanneer die persoon opeens tegenover je staat. Je hebt hem/haar nog nooit in de ogen gekeken terwijl jullie een écht gesprek voerden, maar toch weet hij/zij al wel hoe je oma is overleden. Door onze gemakzucht lopen we zoveel mooie, natuurlijke momenten mis; de zenuwen die je voelt, wanneer je je *crush* voor het eerst aanspreekt, het natuurlijke ongemak van voorstelrondes en eerste gesprekken of dat fijne gevoel wanneer je je best hebt gedaan en je

daarvoor wordt beloond. Niet alleen empathie, maar ook concentratie worden ons afgenomen door social media en ik ben er klaar mee. “*Als je nergens echte betrokkenheid voor moet tonen, verlies je je empathie en raak je afgestompt.*” zegt filosoof Schnitzler in de Volkskrant. Willen wij afgestompt raken? Ík niet.

Dus, of ik bang ben voor ongemakkelijke situaties, zenuwen en échte gesprekken? Natuurlijk, maar of ik me daardoor laat tegenhouden? Zéker niet. Het voelen van zenuwen laat me beseffen dat ik leef, dat ik een mens ben en dat ik léér. Wij moeten ons niet meer verschuilen achter onze telefoons, maar risico’s nemen, de sprong wagen. Wat is er nou mooier dan mensen te leren kennen, iemands lach te hóren in plaats van de woorden ‘*hahaha*’ te lezen of in iemands ogen te kijken wanneer je een gesprek voert? Naar mijn mening, weinig. En door de uitdaging aan te gaan kan het zo maar zijn dat ook jij jouw Noah tegen het lijf loopt!

Anna Lemsom

Emelwerda College, Emmeloord

The circle of cyberbullying

Na een lange dag op school te hebben gezeten, kom je eindelijk thuis. Je wilt meteen achter je laptop kruipen, maar niet voordat je je moeder gedag hebt gezegd en de hond hebt geaaid. Voordat je naar boven vertrekt, vraagt je moeder hoe de toets economie ging, en jij zegt “prima”. Je moeder is blij met zo’n leergierige en aardige zoon en laat je zonder problemen naar boven gaan. Eenmaal boven doe je je laptop open en log je in op Twitter. Je ziet een post over een oude man die het coronavirus heeft opgelopen, en je besluit te reageren met: “Dat heeft die ouwe zak verdiend zeg! Hopelijk gaat dit virus de vergrijzing een beetje tegen”. Zonder erover na te denken verstuur je het bericht, want jouw twitter naam is @ChickenLover5000, dus niemand zal je ooit herkennen.

De meeste haatberichten en kwetsende opmerkingen op sociale media komen van dit soort mensen. Mensen die in het dagelijks leven een heel normaal leven leiden, maar op Twitter of Instagram helemaal los gaan en alles wat vast of los zit verrot schelden. Dankzij de anonimiteit van veel platformen roepen zij alles wat ze maar kunnen bedenken, zonder rekening te houden met wat een ander hiervan vindt. Doordat mensen op bijvoorbeeld Twitter of Reddit een eigen gebruikersnaam mogen bedenken, blijven ze volledig anoniem en kunnen ze alles sturen wat hun hartje begeert. De redenatie is dan vaak dat hun reactie toch verdwijnt in de grote zee van het internet, maar niet voordat de geadresseerde een notificatie heeft gekregen waarin het kwetsende bericht vetgedrukt staat.

Gelukkig heeft Instagram de ideale oplossing gevonden: een systeem dat een beroep doet op het geweten van gebruikers¹. Als je nu iets typt wat aanstootgevend kan zijn, wordt het opgepikt door een algoritme dat dan de meest effectieve maatregelen neemt tegen dit soort vormen van cyberpesten: je krijgt een pop-up waarin je gevraagd wordt of je zeker weet dat je dit wilt sturen. Er zijn helaas nog geen betere manieren om dit soort manieren van haat tegen te gaan, omdat Instagram het te druk heeft met het om zeep helpen van vrouwelijke tepels en andere dingen die belangrijker zijn dan het stoppen van pesten. Er zijn natuurlijk ook andere sociale media platformen, maar die doen nog minder om het verspreiden van haat tegen te gaan. Sterker nog, Facebook werkt je zelfs tegen, alsof cyberpesten het enige is wat dat platform nog overeind houdt. Deze levensechte firewalls zijn terug te zien in een programma van Peter R. de Vries, waarin hij internetcriminelen probeert op te sporen. Elke aflevering weer botst hij tegen dezelfde problemen aan. Elke aflevering weer wil Facebook hem geen informatie geven over de internethooligans, omdat dat 'privacy schending' zou zijn. En elke aflevering weer komt Peter met veel moeite achter de identiteit van de dader, die vaak een minderjarige blijkt te zijn.

Het lijkt akelig veel op een reflectie van het echte leven, dit cyberpesten. In een land waarvan 93% van de Nederlanders een telefoon bezit² neemt het cyberpesten alleen maar toe, terwijl het sociale contact steeds verder afneemt. Het is alsof alle positieve analoge communicatie plaats heeft moeten maken voor steeds meer negatieve digitale communicatie. Ergens ook wel logisch, natuurlijk, want een jochie van dertien durft niet in de bus een gespierde man uit te schelden vanwege zijn afkomst, maar in de veilige

¹ Instagram bestrijdt cyberpesten, maar de macht ligt bij de gebruikers, Het Parool, 12-07-2019

² Het gewone praatje verdwijnt langzaam maar zeker uit ons leven, De Volkskrant, 19-07-2019

cocon van het internet houdt niets of niemand hem tegen. Net zoals de ouders van de meeste pestkoppen in het echte leven, draait ook Facebook cyperpestkoppen de rug toe. Dit zorgt ervoor dat iemand zoals Peter R. de Vries, een bekende misdaadjournalist, ingeschakeld moet worden om ervoor te zorgen dat het pesten stopt. Hierdoor is cyberpesten vrijwel niet te stoppen, tenzij je Peter R. de Vries kan inhuren, zodat jouw pestverhaal geloofwaardig is.

Om het cyberpesten een kleurrijk randje te geven, komen er ook steeds meer emoji's bij. Zo zijn er laatst 400 nieuwe emoticons aan WhatsApp toegevoegd³, met als doel de digitale woordenschat te vergroten. Een lachend gezichtje zal op het eerste gezicht niemand kwaad kunnen doen, maar ook cyberpesters ontwikkelen zich en vinden steeds meer creatieve manieren om hun slachtoffers 's nachts wakker te houden. Deze vorm van creativiteit zie je steeds vaker terug. Zo worden mensen op Instagram vergeleken met dingen waar de Nederlandse taal nog wat van kan leren. Natuurlijk bestaat ook exact het tegenovergestelde. Op Reddit, een platform waar je onderwerpen volgt in plaats van mensen, worden gebruikers die daar met emoji's typen genadeloos kapotgemaakt. Dit soort gedrag wordt op Reddit niet genegeerd, maar aangemoedigd. Het lijkt wel alsof dat platform het liefst een vijandige sfeer heeft, zodat iedereen die ook maar een andere mening heeft zo snel mogelijk weggepest kan worden.

En dan, na de oude man een week lang lastig te hebben gevallen met emoticons, nare opmerkingen en doodswensen wordt er op een avond aangebeld. Peter R. de Vries staat voor je deur en vraagt of jij toevallig @ChickenLover5000 bent. Bevend van angst zeg je dat jij dat inderdaad

³ Zijn lachende gezichtjes taal?, De Standaard, 13-11-2019

bent, en je weet al wat er nu komt. Het blijkt dat de oude man al na de eerste doodswens naar de politie is gegaan, maar dat zij pas na een week de informatie van Twitter kregen, en alleen met de hulp van Peter. Na een half uur te moeten luisteren naar meneer De Vries krijg je van je ouders een week huisarrest en een verbod op je laptop. Je gaat terug naar je kamer en je kruipt alweer achter je telefoon, waar je net een post van een meisje met een eetstoornis langs ziet komen die duidelijk behoefte heeft aan wat hatelijke opmerkingen over haar lichaam. Ondertussen verlaat Peter trots je huis, ervan overtuigd dat hij weer een internetcrimineel opgepakt heeft. Het lijkt misschien oneerlijk, maar ach, dat is de kringloop van het internet.

Niek Schepers

Hondsrug College, Emmen

Plato's online grot

“Ik bel liever niet, want dan moet je echt met mensen praten.”; “Dat heb gestaan op Facebook!” en “Online is het gewoon gemakkelijker om erbij te horen.” zijn enkel wat voorbeelden van uitspraken die ontstaan nu mensen zoveel online zijn. Het is steeds makkelijker om je af te sluiten van de wereld om je heen en dus zitten mensen tegenwoordig steeds meer in hun eigen online-bubbel. Dat is echter niet zonder gevaar, want de isolatie in zo'n online-bubbel is moeilijk te doorbreken. Daardoor wordt de realiteit soms uit het oog verloren en blijven sociale vaardigheden ongeleerd of ongebruikt.

Je zou kunnen zeggen dat de mensen verscholen achter een username, met oortjes in of een koptelefoon op, dus geketend zitten door online-boeien als cyber gevangenen die enkel en alleen de schaduwen zien van wat de poppenspelende algoritmes ze voorhouden; ze kunnen niet meer op een natuurlijke manier met elkaar omgaan. Het mooiste hiervan is, zoals Plato al beschreef in zijn grotvergelijking, dat ze het helemaal geen probleem vinden.

Simpele schaduwen

In de grot is alles wat ze zien schaduwen op de muur, veel simpeler dan in het echt. Online zien we dat ook. Alles wat lastig met tekst te vangen is, wordt vervangen door symbooltjes die makkelijk te gebruiken zijn. Dit kan worden gezien als verrijking van de taal en inderdaad verrijken emoji's de geschreven tekst met sommige emoties⁴, maar een grote lach en een traan

⁴ “Zijn lachende gezichtjes taal?”, *de Standaard*, 13 november 2019

komen bij lange na niet in de buurt van de ingewikkelde lichaamstaal van ons mensen.

Daarnaast is nuance ver te zoeken op the world wide web waar nulletjes en eentjes, aan of uitjes, zwart en wit de middelen zijn om onze ideeën uit te drukken. De mensen die dat het beste kunnen, zullen veel aandacht krijgen. De grot wordt zo gevuld met sterke uitspraken die niet meer zijn dan simpele ideeën en enkel op gebrekkige kennis gegrond.

Samen zorgt dit er dan voor dat de mensen in de grot alleen nog simpele situaties kunnen herkennen. Dat betekent dan dat het menselijke verstand wordt afgevlakt.

Bepaalde poppenspelers

De poppenspelers die de schaduwen veroorzaken in de online grot zijn de grote bedrijven uit *Silicon Valley*. Hun diensten worden massaal gebruikt en er is amper regelgeving; ze kunnen censureren en aanbieden wat zij belangrijk vinden.⁵ Zo bepalen techbedrijven vanuit hun vallei de middelen waarmee wij ons mogen uitdrukken en bepalen ze wat wij in onze grot te zien krijgen. Daarbovenop komt nog het feit dat die techbedrijven gebruik maken van algoritmes. Zo'n algoritme maakt beslissingen op basis van de dingen die in de grot zijn bekeken.⁶ De algoritmes, die door die techbedrijven worden geschreven, functioneren als de poppenspelers die ons laten zien wat we willen zien; zo houden ze het mooi naar onze zin in de grot en blijft de bubbel in stand.

⁵ "Instagram bestrijdt cyberpesten, maar de macht ligt bij de gebruiker", *Parool*, 12 juli 2019

⁶ "ICT-hoogleraar: 'Black Mirror is een goede waarschuwing, we moeten de baas blijven over technologie'", *De Volkskrant*, 8 september 2019

Beangstigende en bevrijdende buitenlucht

Wanneer iemand wordt gedwongen uit zijn online grot te stappen is het overweldigend. Het felle licht buiten maakt je bang. Eenmaal buiten is het koud, groot en vol met mensen en ideeën waarvan je het bestaan niet eens kon voorstellen; het is niet erg als je dan bang bent, in de echte wereld is namelijk niet alles naar je zin en zal je vaak hard onderuit worden gehaald door de beste tackelaar die er is, genaamd realiteit. Maar dat is niet erg, want het vallen en opstaan hoort erbij in een wereld die niet meer zo simpel is als in die in grot.

Maar op een gegeven moment voel je de vrijheid. Met de genuanceerde meningen en de echte gevoelens die je dan kan begrijpen en vormen overtreft de offline wereld zeker de wereld online. Je bevindt je nu in de echte wereld en je zult met medelijden terugkijken naar de mensen nog diep in de grot. Je zult de grot niet meer in kunnen, want het internet is opeens op een slagveld van simpele haat gaan lijken. Maar niet getreurd, want als je echt iets wil bereiken, moet je toch een keer de grot verlaten.

Voor iedereen nog vastgeketend, nog niet in staat te spreken door de oortjes in zijn oren, nog zo bang voor zijn eigen stem en voor falen dat alleen chatten hem rest, doorbreek de bubbel! Strompel uit de grot omhoog, het licht achterna, terwijl je het duistere web achter je laat. Kies niet de makkelijkste, maar de beste weg. Doe dit allemaal, want, ook al doet het pijn, alleen losbreken uit de online grot zorgt ervoor dat je de echte wereld kennen leert.

Dante Bosgoed

Erasmus College, Zoetermeer

Communiceren in een anderhalvemeterafstand-samenleving

We Zoomen, FaceTimen en Skypen de hele wereld rond in tijden van de coronacrisis. Hoe lang het gaat duren weet niemand. Digitale technologie is dé drijfveer achter onze maatschappij op dit moment. Zelf zit ik ook hele dagen achter mijn laptop via Microsoft Teams ‘vergaderingen’ te voeren met mijn docenten en klasgenoten. Daarom besloot ik om weer eens na 5 jaar een ouderwetse brief te schrijven. Gewoon een brief zoals ze dat vroeger ook deden, weet je nog? Dus ik stapte op mijn fiets met een euforisch gevoel, vooral vanwege het feit dat ik al twee weken niet het huis had verlaten, en met “The Show Must Go On” van Queen in mijn AirPods reed ik naar de dichtstbijzijnde postbus. Onderweg kwam ik allerlei mensen tegen die mij aankeken alsof ik verkleed was als een clown met een rode neus, ze hupsten allemaal twee meter van mij vandaan. Ik kwam politieauto’s, ambulancewagens en een vrachtwagen van de Jumbo tegen. Ook in Nederland gaat The Show gewoon door. Toen ik eenmaal de brief had gepost, dacht ik: “dit ga ik vaker doen.” Misschien is het toch niet zo’n gek idee om zo nu en dan je Netflix-serie te pauzeren en een postzegel te zoeken die vermoedelijk in het verste hoekje van je bureaulade ligt. We zitten immers dagenlang naar ons LCD-schermpje te turen. Maar is sociale media echt een vergif in onze samenleving?

In 2017 was 93% van de Nederlanders in bezit van een telefoon, met dit aantal spande onze oranje leeuw de kroon. Iets om trots op te zijn? Aan de ene kant betekent deze uitslag dat ons kikkerlandje modern en up-to-date is, wat best handig is in een geglobaliseerde wereld. Maar er is ook een keerzijde: wij als Hollanders zitten vastgeketend aan een enorme loden bal, genaamd social media. Wie probeert te ontsnappen, verdwijnt onder de

zeespiegel. Dan vaar je moederziel alleen in een grote oceaan in een piepkleine onderzeeër. Met geluk kom je af en toe een andere onderzeeër tegen, maar die zet vaak zijn eigen koers. Je wereld is gekrompen. De meeste mensen hebben niet eens door dat ze zich bevinden in een wereld vol zombies die achter internetgenieën aan slenteren. Keer op keer kopen we de nieuwste iPhone, downloaden we de meest recente software en volgen we al het nieuws tot op het bot. We zijn een slaaf aan het internet geworden. Sociale media zijn onze bescherming. Een dijk die ons beschermt tegen de woeste golven van de échte wereld. In een ongemakkelijk gesprek, in de wachtkamer van de huisarts, tijdens een saaie presentatie: we pakken de smartphone uit onze broekzak en doen alsof we héél belangrijk bezig zijn.

Volgens de Amerikaanse hoogleraar psychologie Jean M. Twenge hebben vooral jongeren moeite met een normaal 'face-to-face' gesprek. Jongeren spreken veel minder met elkaar af dan vroeger, daarom nemen hun sociale vaardigheden af. We appen, liken en snappen erop los, maar een 'real-life' gesprek vermijden we liever. Dit sociale isolement tast onze empathie aan, meent hoogleraar audiologie Deniz Başkent. Alleen door échte gesprekken te voeren kunnen we dit leren, subtiele communicatie is lastig aan te leren in een wereld vol emoticons. De zogenaamde emoji's verbeteren daarentegen wel ons gevoel voor taal, zo blijkt uit onderzoek van Lieke Verheijen die internettaal en emoji's onder de loep nam. Verheijen gaf als verklaring dat jongeren de taal waarin ze appen registreren als een tweede taal, waardoor het taalgevoel verbetert.

Ook is het fenomeen 'bel-angst' ontstaan. Herkenbaar? Voor mij in ieder geval wel. Het is namelijk veel veiliger om verscholen achter de telefoon te zitten zodat je niks verkeerd kan zeggen. Een streven naar perfectie? Waarschijnlijk wel. Tegenwoordig willen we alles perfectioneren of tenminste doen alsof we onze zaakjes op orde hebben. Influencers op sociale media laten aan de wijde wereld zien hoe volmaakt en gelukkig ze zijn. We zijn het allemaal weleens tegengekomen: foto's met een neppe lach, perfecte lichaamsfiguren, dure spullen. Het heeft lang geduurd totdat ik me besepte dat niemand zó perfect kan zijn.

Een andere schaduwzijde van sociale media is het cyberpesten. Instagram, het kloppend hart van de likes, nam in 2019 maatregelen tegen haatreacties. Met een reflecterende functie wordt aan de gebruiker gevraagd of hij zijn niet-zo-nette reactie wil plaatsen of niet. Of het effectief zal zijn, zal de tijd ons vertellen. We weten tenslotte dat een lijst met verboden scheldwoorden niet werkt, daarvoor moeten we een aantal jaren terug in de tijd kijken. Wanneer er iemand op het online platform 'Habbo' een woord typte dat niet goedgekeurd werd, verscheen er "Bobba" in beeld. Ieder kind wist natuurlijk na een aantal keer fanatiek proberen wat "Bobba" nu eigenlijk écht betekende.

Het is moeilijk de reis op cruiseschip Social Media te verlaten, want wanneer iemand dat doet sta je er alleen voor. We worden communicatief zwakker, sturen geen brieven meer en plaatsen hier en daar een haatreactie. Maar het cruiseschip levert ook veel kansen en kennis op, dé dingen die we juist nu zo hard nodig hebben.

Zonder internet had ik nu geen school gehad, wist ik niet wat het begrip 'anderhalvemeterafstand-samenleving' inhield en kon ik dit essay niet schrijven. Dus zolang COVID-19 ons land in zijn greep houdt, moeten we stilstaan bij de mogelijkheden die de technologie van vandaag de dag ons allemaal biedt. Want zoals Johan Cruijff zei: "Elk nadeel heb z'n voordeel".

Jasmijn van Vlimmeren

Mollerlyceum, Bergen op Zoom

Bronnen:

'Zijn lachende gezichtjes taal' – De Standaard, 13 november 2019

'Instagram bestrijdt cyberpesten, maar de macht ligt bij de gebruikers'

– Parool, 12 juli 2019

'Het gewone praatje verdwijnt langzaam maar zeker uit ons leven: smartphones, zelfscankassa's en die eeuwige oortjes staan gesprekken van mens tot mens in de weg. Het verlies van sociale vermogens ligt op de loer, vrezen deskundigen.' – De Volkskrant, 19 juli 2019

Eigentijdse emotie

Daar zit ik dan. Achter mijn rommelige bureau met mijn laptop voor me. Een zacht briesje dat via mijn klappraam naar binnen glipt en de eerste zonnestralen die mijn gezicht binnendringen op deze mooie lentedag in april. Maar deze dag in april ervaar ik toch anders dan andere jaren. Vorig jaar zou ik nu met flinke tegenzin op mijn fietsje onderweg zijn naar school. Denkend aan de saaie dag vol verplichtingen die volgen zou. Denkend aan mevrouw Nooijen die het eerste uur weer veel te enthousiast een gedicht over Guido Gezelle zou voordragen en denkend aan mijn docent Frans die waarschijnlijk teleurgesteld zou zijn omdat ik voor de zoveelste keer mijn huiswerk niet had gemaakt. Gelukkig! Daar hebben we dit jaar geen last van. Maar mag ik eerlijk zeggen dat ik dat zo op den duur toch begin te missen. De warme stem en zelfverzekerde houding van mevrouw Nooijen is tijdens de online videocall toch anders dan wanneer ze voor me staat en me met haar doordringende ogen aankijkt. De communicatie met docenten, vrienden en familie is en blijft onwennig in deze tijd.

Lange tijd vroeg ik me af waarom iedereen altijd zo gericht was op de noodzaak van 'face-to-face' gesprekken. Waarom zou ik naar mijn vriendin gaan die 15 km verderop woont om haar te vertellen dat ik eindelijk met die knappe jongen op het hockeyfeest heb gezoend, terwijl dat ook gewoon via de telefoon kan. Want ja, wat kan je tegenwoordig niet meer met dat rechthoekige schermpje. Het aanbod van entertainment op telefoons breidt zich in een rap tempo uit. Films kijken, muziek luisteren, 'snappen' met je vrienden, vakantiekiekjes delen op Instagram en een Tiktok opnemen. Je ontkomt er niet meer aan in de 21^e eeuw. Langzaam verdwijnen de 'face-to-face' gesprekken als een wolk voor de zon.

Vanmorgen tijdens het ontbijt gaf mijn vader aan dat hem dat thuiswerken wel bevalt. Hij vindt het heerlijk om niet elke dag meer uren in de file te hoeven staan en in plaats van in de ochtend een strak pak aan te trekken, loopt hij nu rond in zijn zachte joggingspak met foute drakensloffen. Omringd door zijn hardwerkende kinderen en vrouw die hem om de beurt een kopje koffie komen brengen. Hij legt uit dat de vergaderingen nu gewoon via de app verlopen. Zijn die 'face-to-face' gesprekken dan nog wel nodig?

Mijn enige 'face-to-face' gesprek dat ik de afgelopen weken had gevoerd, werd onderbroken door een inkomend videogesprek van de juffrouw met mijn zusje. Of ze alles had begrepen en of ze nog vragen had over de opdrachten uit haar wiskundeboek. Na een kort en bondig gesprek werd de verbinding verbroken en kon ze verder met het eten van haar boterham met hagelslag. Nog geen twee minuten later kwam er weer een zoemend geluid onder de tafel vandaan. Dit keer was het mijn beurt. Een vriend was geïnteresseerd of ik de laatste aflevering van 'Suits' al had gezien omdat hij graag samen met mij aan een nieuwe serie wilde beginnen. Mijn moeder was enigszins teleurgesteld toen ze me weg zag lopen van de tafel. Na een onzinnig gesprek waarin meerdere malen een lachende emoji en 'hahaha' was gestuurd terwijl ik met een bloedserieuze blik naar mijn scherm keek, vroeg ik me af welke waarde dit gesprek had. Ik heb de werkelijke emotie in zijn gezicht niet kunnen aantreffen. Wat schulde er achter de emoji's die hij stuurde? Zat hij met zijn vrienden te chillen en reageerde hij tussendoor even op mijn appjes of zat hij alleen op zijn kamer en nam hij dit gesprek bloedserieus. Ik weet het niet. Ik zie hem niet.

Het praten over die serie of knappe jongen van het hockeyveld is nog tot daaraantoe, maar ook serieuzere onderwerpen worden tegenwoordig via een WhatsApp berichtje naar elkaar overgebracht. Zo kreeg ik laatst een appje van mijn beste vriendin, omdat haar opa van de trap was gevallen en nu was opgenomen in het ziekenhuis, afsluitend met een huilende emoji. Diezelfde emoji stuurde ze me ook toen ze zag dat haar crush, Justin Bieber, een vriendin had. Heeft ze toen ook huilend achter haar scherm gezeten? Had de huilende emoji in dit berichtje dezelfde waarde? Ik weet het niet. Ik zie haar niet.

Nu, in deze gekke tijd, opgesloten in ons huis, vastgeplakt aan mijn laptop en telefoon, beseft ik me dat we de 'face-to-face' gesprekken niet uit ons dagelijks leven moeten wegnemen. Wat is er nu unieker dan een persoonlijk gesprek met jouw docent Nederlands over de alliteratie die Guido Gezelle gebruikt in zijn nieuwste gedicht of een gesprek met je collega in de file over jouw pasgeboren baby die alle kleuren van de regenboog poept.

Dankjewel corona, dankjewel lieve vrienden en familie en dankjewel beste docenten dat jullie mij dit inzicht hebben kunnen geven. Nog nooit eerder heb ik de gesprekken, knuffels en wijze lessen van mijn omgeving zo gemist. Ik hoop jullie snel weer te kunnen zien om jullie mooie verhalen en herinneringen van de afgelopen tijd aan te mogen horen. Ik wil jullie emotie voelen. Ik wil het 'echt' zien.

Britt Hermens

Theresialyceum, Tilburg

Oké Google: Hoe maak ik vrienden?

Door het coronavirus kom ik al een paar weken niet meer naar school. Thuis volg ik de lessen op de computer, en bij vragen weet ik mijn docent in de chat te vinden. Ook contact met vrienden gaat gewoon door. Vorige week hebben we digitaal afgesproken en online spelletjes gespeeld. Zelfs voor de verjaardag van mijn oma hebben we met de familie *gezoomd*. Fysiek contact en face-to-face gesprekken lijken tegenwoordig helemaal niet meer nodig te zijn. Nu mensen door het coronavirus gedwongen thuisblijven, zien we pas echt hoe erg sociaal contact gedigitaliseerd is. Met de opkomst van de smartphone hoeven we ons nooit meer te vervelen. Je bent nooit meer alleen omdat je al je vrienden in je broekzak hebt. Een utopie zou je denken?

Helaas niet, stelt Jean M. Twenge, hoogleraar psychologie aan de universiteit van San Diego. In haar boek *iGen* beschrijft zij een jonge, met de smartphone opgegroeide generatie. Volgens haar heeft deze leeftijdsgroep moeite met sociale interacties zoals korte gesprekjes. Dit verklaart zij door een afname van contact als gevolg van de smartphone. Ze stelt dat het aantal Amerikaanse tieners dat elke dag afspreekt met vrienden, in de laatste vijftien jaar ongeveer is gehalveerd tot een kwart. 'Sociale vaardigheden vereisen oefening', zegt Twenge, 'dus dat jongeren elkaar minder zien, kan betekenen dat ze minder goed in staat zijn tot het voeren van een gesprek.' Deze ontwikkeling baart haar extra zorgen, omdat ze een verontrustend verband heeft vastgesteld. Jongeren die meer op hun scherm kijken, blijken ook nog eens minder gelukkig te zijn.

De sociale scheiding tussen mensen en computers lijkt te vervagen. Om Sherry Turkle, auteur van *Reclaiming Conversation*, te citeren: 'we behandelen robots steeds meer als mensen en mensen steeds meer als robots.' Hier is een aannemelijke verklaring voor: Stanford-onderzoekers kwamen er in 2015 achter dat een analyse van je facebook-likes beter fungeert als persoonlijkheidstest dan de traditionele variant. Als computers ons beter begrijpen dan de mensen om ons heen, is het toch logisch dat we snel geneigd zijn ons af te sluiten van de wereld van ongemakkelijke interacties en vermoeiende gesprekjes?

Inderdaad lijkt de opkomst van de computers te resulteren in het vergaan van face-to-face gesprekken. De buschauffeur wordt zonder groet gepasseerd en steeds meer kassa's worden onbemand. Zelfs het bestellen van je koffie kan tegenwoordig digitaal. Ook heeft taxi-service Uber een optie 'stille rit gewenst' toegevoegd aan de app, om de chauffeur te melden dat je niet zit te wachten op een gesprek. Bovendien hebben veel mensen tegenwoordig oordoppen in of een koptelefoon op. Dit maakt het aanknopen van een spontaan gesprekje in de trein of de wachtkamer van de tandarts helemaal onmogelijk. De vraag is wat de gevolgen zijn van een wereld waar we de taxichauffeur *muten* om een gesprek met Siri aan te knopen.

Niet veel goeds, als we filosoof Schnitzler moeten geloven. Hij spreekt zich kritisch uit over deze versoepeling van het sociale leven. 'Technologie dient om ons leven te stroomlijnen, maar sociaal contact moet juist niet gestroomlijnd worden', aldus Schnitzler. Hij beschrijft de voldoening van het ongemak bij daten. '[Traditioneel daten] kost moeite en kan ongemak opleveren. Maar uiteindelijk beklijven de resultaten juist door dat ongemak.' Schnitzler is bang voor een wereld waar je nergens moeite voor

hoeft te doen. Hierdoor zou men minder betrokken raken bij contacten en empathieloze, afgestompte wezens worden. Ook is het ironisch, zo stelt hij, dat de sociale leefwereld gevormd wordt door 'übernerds zoals Mark Zuckerberg die sociaal contact zo rimpelloos mogelijk willen laten verlopen'. Dit roept de vraag op of techgiganten zoals Facebook de juiste speler zijn om deze rol op zich te nemen.

Bovendien lijkt ook de kwaliteit van gesprekken ten onder te gaan door de invloed van computers. Zelfs een stille, uitgeschakelde telefoon kan als een zwaard van Damocles boven een gesprek hangen. Omdat de interactie op elk moment onderbroken kan worden door een notificatie, houden de gesprekspartners het oppervlakkig. Dit blijkt uit onderzoek van de University of Essex.

Er is echter ook een keerzijde. Vooral jongeren vinden creatieve manieren om alsnog te communiceren met elkaar. Sociaal contact heeft de laatste jaren een andere vorm aangenomen. Via WhatsApp en dergelijke apps wordt communiceren heel laagdrempelig gemaakt. Uit onderzoek van Lieke Verheijen – zij promoveerde op onderzoek naar internet-taal en emoji's – blijkt dat internettaal eerder een verrijking dan een vervanging van conversaties is. 'Mensen die op een talige, actieve, creatieve manier online communiceren, bijvoorbeeld met emoji's, presteren bijvoorbeeld juist beter in traditionele schrijftaken op school', aldus Verheijen. Er zijn dus zeker ook positieve gevolgen van de *internetcultuur*.

Uitzonderingen uitgesloten zijn de meeste wetenschappers het erover eens dat we op een dystopische Black Mirror-aflevering afstevenen. 'Een sociaal isolement tast empathische vermogens aan', zegt Deniz Başkent, hoogleraar audiologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hoewel hij waarschuwt voor een generatie met een sociale achterstand door digitale invloeden, bewijst

hij hiermee wel dat digitaliteit ook een oplossing kan bieden. In een crisistijd als deze kan ik een sociaal isolement voorkomen door digitaal in contact te blijven met vrienden en familie. Ik denk zeker dat we voorzichtig moeten zijn met het gemak waarmee we alledaagse dingen automatiseren, maar de positieve kant van technologie mogen we zeker niet uit het oog verliezen.

Frodo Boschman

Theresialyceum, Tilburg

https://www.volkskrant.nl/de-gids/smartphones-zelfscankassa-s-en-die-eeuwige-oortjes-ze-verdringenhet-praatje-opstraat~b91826b0/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=email

<https://www.volkskrant.nl/wetenschap/ict-hoogleraar-black-mirror-is-een-goede-waarschuwing-wemoeten-de-baas-blijven-over-technologie~b68757a1/>

https://www.standaard.be/cnt/dmf20191113_04715133?articlehash=F1262168041DD2FB25127A75E15C0D58A6830C2E1CC500544F93446E442ADF619C5986FAE32509E887704083A8D3EBC3471BA20784880F65901C97A812B4F576

Generatie Z struggelt met online les

Twee weken nadat het kabinet besloot de scholen te sluiten zijn links en rechts de alternatieven voor lesgeven al volop bezig. Een grappig initiatief om mee te maken, maar het is toch niet hetzelfde. Zelfs niet voor de leerlingen.

Mijn mailbox stond de eerste week van thuisscholing vol met corona-updates en vooral mails van Microsoft Teams. Je krijgt namelijk per toevoeging aan een nieuw schoolvak een berichtje. Héél fijn. Maar naast de ergernis jegens deze cascade aan sorteerwerk, voelde ik vooral een discomfort. Ik had nog nooit eerder met Teams gewerkt. Mijn moeder wel, kwam ik achter. Hierdoor kwam ik in de idiote situatie dat een 52-jarige vrouw (maar ze ziet er veel jonger uit, toch mam?) aan een 16-jarige 'ik' moest gaan uitleggen wat Teams is. Nu ben ik zelf niet een tiener die heel veel op haar telefoon zit, dus ik dacht dat het aan mij lag. Maar naarmate de week vorderde merkte ik dat ik niet de enige was die zich onprettig voelde met deze nieuwe communicatiemogelijkheid. Groeps-chats op WhatsApp stonden vol met berichten over "hoe werkt dit?" "ik vind dit echt zo'n kutprogramma, laat me maar gewoon zelf mijn werk doen". Dat zette me aan het denken. Hoe komt het dat een generatie die met elkaar appt (zelfs al zit je naast elkaar aan tafel) zich hier opeens onwennig bij voelt? Het antwoord ligt in de psychologie van associatie en gedrag.

Routines

Als je er bij stilstaat, leeft iedereen in vaste routines. Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat dit ook heel gezond voor ons is. Het is dan ook niet gek dat je in de war raakt als dit allemaal om wordt gegooid. Opeens bestaat je routine niet meer uit fietsen en lokalen binnen lopen. Ik

merkte al gauw dat ik niet meer wist welke dag van de week het was, omdat ik niet bezig was met welk vak ik hierna had en waar. Kan dit de reden zijn van het ongemak met online scholen? Kan het zijn dat het gevoel van uit je ritme zijn de druppel vormt die de emmer doet overlopen? Het lijkt me eerlijk gezegd niet, aangezien dat ritme al snel teruggevonden kan worden door je schoolrooster te volgen. Niet voor niets werd dit dan ook aangeraden in de eerste mail van school over thuis werken. Ik volgde het advies op en een paar dagen later zat het me allemaal toch nog niet lekker. Ik denk daarom dat het ietsje dieper gaat dan alleen het omschoppen van tijden. Het gaat meer om het omschoppen van plaatsen.

Associaties

Ruimtes maken een enorm deel uit van hoe jij je wereld ziet en indeelt. Dit omschoppen kan gevolgen hebben. Om dit uit te leggen begin ik met een voorbeeld uit de opvoedingswetenschappen:

Als ouder wil je absoluut niet je kind straffen door hem/haar naar zijn/haar kamer te sturen. Dit heeft ermee te maken dat de kamer van een kind alleen geassocieerd moet blijven met een veilige plek waar je je als kind kan uiten, niet als een plek van straf.

Op eenzelfde manier zijn alle plaatsen in je wereld ingedeeld aan de hand van associaties. Op school ben je in fysiek contact met elkaar en moet je werken en je concentreren. Thuis in je kamer doe je lekker niks, alleen wat huiswerk, maar geen lessen. En online is al helemaal een terrein voor andere dingen dan school. Dit is allemaal aangeleerd en je hebt het vastgehouden voor jaren. En dan opeens schuift dit allemaal door elkaar. Je computer en je kamer worden opeens ook je centrale punt van school en leren. Je klas komt voor je gevoel even les krijgen in je kamer. Niet zo gek dus dat je hele psychologische toestand zich daar even aan moet aanpassen. Met name de inbraak van school op je sociale omgeving doet iets met je,

maar dat gaat nog iets dieper. Dat heeft te maken met het verschil in gedrag op internet en in het echte leven.

Gedrag dualisme

Naast dat je telefoon en computer (virtuele) ruimtes zijn voor plezier en vermaak gedraag je je er ook anders. Communiceren via internet gaat niet hetzelfde als in het echt. Ten eerste gaat het heel snel. Dit is ook waarom het internet handig is in tijden als deze. Het kan ook leiden tot ondoordachte berichten. Vroeger moest je een brief schrijven en op de post doen, of zelf de trein nemen als je iets gemeens zou willen zeggen tegen iemand buiten school of werk om. Die moeite neemt niemand (tenzij het echt nodig is). Tegenwoordig is typen en zenden genoeg. Dit leidt tot snel je gedachten uiten, zonder erbij na te denken. Pas als je iemand eerst vraagt of die het (onaardige) bericht echt wel wil versturen, gaat diegene nadenken en overwegen. Dit blijkt uit de positieve resultaten van Instagram, die precies dit principe toepassen als er onaardige woorden in een post staan. Hierdoor nam cyberpesten op Instagram af.⁷

Je denkt en handelt dus anders online dan in het echte leven. Dus je gedraagt je ook anders online dan op school.

Verder heeft het internet ook als uitkomst dat je zelf kunt reguleren of je communiceert of niet. Zie je dat je een berichtje hebt van een klasgenoot waar je echt even geen zin in hebt? Dan lees je hem niet. Het kan zelfs nog verder gaan dan dat. Je kan oortjes of een telefoon gebruiken om maar niet echt te hoeven praten in een publieke omgeving. Internet geeft je een zekere anonimiteit. Mensen zeggen niet graag tegen een taxichauffeur dat 'ie stil moet zijn, maar op een taxi-app aangeven dat je een stille rit wilt,

⁷ Steffi Posthumus *Instagram bestrijdt cyberpesten, maar de macht ligt bij de gebruikers*. Parool 12 juli 2019

vind niemand een probleem.⁸ Ook hieruit blijkt dat je je anders gedraagt op internet dan je in het echt doet. En deze twee “persoonlijkheden” worden opeens bij elkaar gegooid in de vorm van online school. Dat kan leiden tot een gevoel van kortsluiting en verwarring. Hoe gedraag ik me nu?

Gevolgen

Scholen geven met online lesgeven dus dubbele signalen: Nee geen telefoons en dergelijke tijdens de les, maar je telefoon *is* nu de les. Het samenmengen van omgevingen en de verschillen in hoe een leerling zich in die omgevingen normaal gesproken gedragen kan, leiden tot een gevoel van verwarring en onzekerheid. Dit doen scholen natuurlijk niet expres en het is ten slotte ook een noodsituatie. De vraag is alleen of men niet meer rekening moet houden met wat deze situatie kan doen met leerlingen. Moeten deadlines bijvoorbeeld tijdens deze periode thuis zitten nog wel zo hard zijn? Het is immers een heel andere situatie, en bovendien heel plotseling. Daarom is het niet onmogelijk (of zelfs: heel waarschijnlijk) dat de kwaliteit van je werk daarmee achteruit gaat.

Het is belangrijk om zo normaal mogelijk door te leven. Maar dit zijn geen normale omstandigheden. Daarom moeten we elkaar de ruimte geven om hieraan te wennen. Want quarantainecommunicatie is toch even wennen. Voor iedereen. Zelfs als je, als Gen Z'er, opgegroeid bent met computers.

Corinne Hoek

Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven

⁸ Gijs Beukers *Het gewone praatje verdwijnt langzaam maar zeker uit ons leven: smartphones, zelfscankassa's en die eeuwige oortjes staan gesprekken van mens tot mens in de weg. Het verlies van sociale vermogens ligt op de loer, vrezen deskundigen.* De Volkskrant 19 juli 2019

Zwijgen is zilver, spreken is oud

Asociaal, egoïstisch, ongemakkelijk: dat is hoe de jeugd van tegenwoordig wordt beschreven. Als de zoveelste jongen voorbijkomt met witte AirPods in zijn oren, het 21e-eeuwse status equivalent van de witte pruik uit de middeleeuwen, hoor je oudere mensen nog net niet zuchten. In de trein is het stil. 'Je denkt: 'dit is de stilte coupé,' maar nee,' zegt een vrouw van in de 60 hoofdschuddend. 'Vroeger kon je nog wel eens een praatje maken in de trein, nu wordt dat belemmerd door een muur van mobiele telefoons en oortjes.'

Jongeren en de technologie die ze met zich meedragen, worden vaak gezien als de universele vijand, Hades met zijn schoothondje Cerberus.

Technologie zou jongeren on sociaal maken, en doordat jongeren on sociaal zijn, wordt de technologie dat ook. Het resultaat: een vicieuze cirkel van minder en minder sociaal contact. Maar sinds de invoering van de emoji's, blijkt dat veelvuldig gebruik ervan juist leidt tot betere prestaties bij traditionele schrijftaken op school.⁹ Daarnaast biedt de technologie mogelijkheden tot gepersonaliseerde verbeteringen. Verder kunnen we nu altijd en overal contact met elkaar hebben. Technologie maakt ons dus juist socialer.

Onderzoek naar emoji's heeft aangetoond dat jongeren die meer emoji's gebruiken, betere resultaten hebben bij traditionele schrijftaken. 'Mensen die op een talige, actieve, creatieve manier online communiceren, bijvoorbeeld met emoji's, presteren bijvoorbeeld juist béter in traditionele schrijftaken op school', zegt Lieke Verheijen. Verheijen voerde een studie uit onder jongeren, waarbij ze hen enquêtes liet invullen over hun sociale

⁹ Onderzoek van Lieke Verheijen, gepromoveerd op internettaal en emoji's, De Standaard, 2019

mediagebruik en hen vervolgens toetste op schrijfvaardigheid en spelling. Daarnaast deed ze nog een experiment waarbij 500 jongeren, vlak voordat ze de schrijftaken uitvoerden, moesten whatsappen, of juist niet. Zo onderzocht ze of whatsappgebruik hun taalgebruik beïnvloedde. De jongeren die geappt hadden bleken minder spelfouten te maken en de jongeren die hadden aangegeven veel emoji's te gebruiken, behaalden hogere taalscores.¹⁰ Verheijen vermoedt dat jongeren apptaal en emojigebruik aanleren als een soort tweede taal, waardoor hun taalgevoel juist verbetert. Emoji's zijn volgens haar ook geen vervanging van taal, meer een toevoeging. 'Mensen gebruiken emoji's om te compenseren voor het deel van taal dat je niet kunt overbrengen in tekst', zegt Verheijen. In een normaal gesprek zijn dat handgebaren, gezichtsuitdrukkingen en andere non-verbale signalen. Kortom, technologie in de vorm van emoji's verrijkt ons taalgevoel en maakt ons dus juist socialer.

Verder geeft technologie ons persoonlijke opties en verbeteringen. Stel u gaat al jaren stad, land en kroeg af op zoek naar die ene persoon die jouw humor net zo of zelfs nog meer kan waarderen dan jijzelf. Er zaten er een paar tussen, maar telkens liep het weer spaak. Met een datingalgoritme kost dit misschien minder moeite. 'Zo'n algoritme kan soms echt beter voorspellen wie goed bij je past dan jijzelf, en kan je daardoor helpen om niet telkens in dezelfde valkuilen te stappen,' zegt Lokke Moerel, hoogleraar Global ICT Law aan de Universiteit van Tilburg. Maar er is nog veel meer mogelijk. 'Kunstmatige intelligentie gaat fantastische verbeteringen brengen, bijvoorbeeld door gepersonaliseerde medicijnen mogelijk te maken.'¹¹ Zo kunnen mensen met ongebruikelijke ziektes of een boodschappenlijst aan allergieën beter, sneller en misschien zelfs

¹⁰ Onderzoek van Lieke Verheijen, gepromoveerd op internettaal en emoji's, De Standaard, 2019

¹¹ Lokke Moerel, hoogleraar Global ICT Law aan de Universiteit van Tilburg, 2019

goedkoper geholpen worden. Toch zit er ook een schaduwzijde aan deze algoritmes. 'Als bedrijven door algoritmes meer over je weten dan jijzelf, kan je worden gemanipuleerd,' zegt Moerel. Onze gegevens kunnen verkocht worden aan bedrijven, die ons kunnen beïnvloeden tot bijvoorbeeld het kopen van bepaalde spullen, of het stemmen op een bepaalde kandidaat. 'Kijk naar de affaire met Cambridge Analytica. Uiteindelijk had dit bedrijf van elke Amerikaan duizenden datapunten, waardoor ze niet alleen wisten wat de politieke voorkeur was van mensen, maar ook wie te beïnvloeden waren en zelfs op welk onderdeel. Daarmee hebben ze de Amerikaanse verkiezingen gestuurd.'¹² Technologie kan in verkeerde handen dus gevaarlijk zijn, maar de voordelen wegen vooralsnog op tegen de nadelen. Het redden van mensenlevens is toch net iets belangrijker dan overtuigd worden tot het kopen van net die verkeerde wasmachine, die zo hard rammelt dat je denkt: 'die stijgt zo op.' Technologie maakt ons dus socialer doordat we bijvoorbeeld makkelijker contacten kunnen leggen, en elkaar beter kunnen helpen.

Daarnaast zorgt technologie ervoor dat we elkaar altijd en overal kunnen bereiken. 93 procent van de Nederlanders was in 2017 trotse eigenaar van een smartphone¹³. En de corona-crisis die begin dit jaar begon en ons allemaal heeft veroordeeld tot thuiswerken, terwijl de kinderen als vlinders aan de Red Bull om ons heen vliegen, laat ons zien dat we eigenlijk niet zonder die technologie kunnen. Dankzij bijvoorbeeld Microsoft Teams is het voor iedereen mogelijk een vergadering op afstand bij te wonen, terwijl we allemaal angstvallig onze microfoon op stil houden. Ook kunnen we oma face-timen en haar kin aanschouwen terwijl ze ons herhaaldelijk vraagt of 'we haar kunnen zien?'. Maar even *all jokes aside*, de technologie

¹² Lokke Moerel, hoogleraar Global ICT Law aan de Universiteit van Tilburg, 2019

¹³ Gijs Beukers, De Volkskrant, 2019

verbindt ons in deze verwarrende en onzekere tijden. Zonder deze technologie was niet alleen het sociale contact overal ter wereld stilgevallen, waarschijnlijk was de altijd weer grillig op en neer gaande koers van de economie ook tot een *flatline* gekomen. En wat dat doet, weten we allemaal niet precies, maar we willen het ook zeker niet weten. Kortom houdt de technologie de wereld draaiende en maakt ons in deze tijden ook nog eens letterlijk socialer.

De tijd waarin we allemaal met samengeknepen ogen wijzen naar de technologie als zijnde Satan zelf moet dus eens afgelopen zijn. Onderzoek heeft namelijk aangetoond dat het veelvuldig gebruik van emoji's ons gevoel voor taal verbetert. Daarnaast biedt de technologie gepersonaliseerde opties op het gebied van bijvoorbeeld medicatie en daten. Als laatste zorgt de technologie ervoor dat we elkaar altijd en overal, ook in deze bizarre tijd, kunnen bereiken. Technologie is daarom niet asociaal, maar verbindt mensen. Dus de volgende keer als je Justin ziet lopen met z'n AirPods, realiseer je dan dat hij misschien wel gewoon luistert naar het favoriete liedje van zijn vriendin, of belt met zijn opa, die nogal praatgraag is, waardoor Justin gewoon een half uur niks hoeft te zeggen. Te vroeg oordelen, dat is pas asociaal.

Esmee Andringa

Christelijk Lyceum, Apeldoorn

Kankerlijer of een zoon van god?

‘Welke godvergeten debiel heeft deze titel geschreven? Je begint toch geen essay met een ernstige ziekte?’

Wat een geniale titel! De lezer wordt het verhaal ingetrokken en wil er alles van weten!

In de moderne maatschappij worden alleen de uiterste van zaken benoemd. Dit essay gaat over de essentie van de middelmaat, het grijs dat zwart en wit met elkaar verbindt. De titel illustreert een trend die ik op allerlei plekken in de maatschappij terug zie komen, en die in onze conflicten een grote rol speelt. In de politiek schreeuwen verschillende partijen elkaar met populistische leuzen de kamer uit. Op social media toont iedereen alleen zijn beste momenten. Op het journaal is er alleen plek voor de vreselijkste rampen, en de meest tot de verbeelding sprekende sportprestaties. In al deze situaties wordt door een denk-supporter vergeten het gesprek aan te gaan met een pvv'er, wordt door de onzekere tiener vergeten dat ook het mooiste Instagram model puistjes heeft, en dat de sporter die eindigt in een driedubbele backflip hiervoor bloed, zweet en tranen heeft vergoten. Ik ga het hebben over de problemen die dit met zich meebrengt, en in de conclusie over wat ik denk dat we beter zouden kunnen doen. Ik ga me hierbij vooral bezighouden met social media, de meest gebruikte manier om te communiceren in de 21ste eeuw.

Het zoeken naar de heftigste, gekste dingen is iets menselijks. In deze alinea ga ik het hebben over het persoonlijke aspect van het probleem, het appreciatie argument. In een samenleving als de onze speelt geld een grote rol. Overal om ons heen wordt reclame gemaakt voor nieuwe, grensverleggende producten, die je moet hebben. Bijvoeglijke naamwoorden worden niet gespaard in de omschrijving van auto's, vakantiebestemmingen en hele levensstijlen. Sociale media speelt hier een grote rol in.

In (Het gewone praatje ...deskundigen, 2019), een stuk van de Volkskrant, wordt getoond dat jongeren die veel tijd besteden op hun mobiele telefoon vaker ongelukkig zijn. Dit komt omdat we alleen de personen met het allermeeste geld, de allerbeste sportieve prestaties en het allerorgineelste idee zien. Dit zorgt voor de totaal onrealistische verwachting dat je hier zelf aan moet voldoen. De enige andere optie lijkt in de media mensen te zijn die gefaald hebben, depressief thuiszitten of van gekte niet meer weten waar ze het zoeken moeten. De massa wordt vergeten, of moet je er zelf maar bij bedenken. Zo lijken je persoonlijke overwinningen klein en nietszeggend, en krijg je het gevoel dat je eigenlijk niet blij mag zijn met de kleine dingen die je hebt geleerd omdat anderen dit al konden toen ze peuters waren. Bij veel mensen werkt dit ontmoedigend, omdat het vaak onmogelijk is aan je eigen verwachtingen van grootse daden te voldoen, waardoor je het dan maar helemaal niet gaat proberen. Een logische gedachte, want wat maken jou alledaagse overwinningen nou uit tegenover de grootsheid van Elon Musk die eigenhandig de elektrische auto tot een statussymbool maakt? De waarheid is dat 1000 middelmatige goede daden die door middelmatige mensen gedaan zijn veel belangrijker zijn dan die ene geweldige goede daad die op tv getoond wordt. Vandaar het appreciatie argument. Je mag best blij zijn als je je kamer na een lange tijd eindelijk hebt opgeruimd, terwijl de oceaan nog vol plastic ligt. Je mag best

tevreden zijn met het afronden van die ene essay waar je tegenaan zat te hikken, terwijl de speechschrijver van Trump de ene na de andere egotrippende tekst uit zijn duim zuigt. Apprecieer wat je wel kan en focus op jouw daden, want over de rest heb je toch geen controle.

Vervolgens ga ik het nuance argument uitleggen. (ICT-hoogleraar: 'Black Mirror ... technologie', 2019) Een stuk van de Volkskrant, schetst een beeld van tech-giganten die met hun algoritmes mensen in kunnen schatten en slechts datgene tonen, waar zij naar op zoek zijn. Dit is een groot probleem. Een persoon die alleen dingen ziet die speciaal voor hem bedoeld zijn, zal steeds verder terugzakken in zijn eigen bubbel, en overtuigd raken van zijn eigen gelijk. Een van de grootste fouten die een mens kan maken, is denken dat hij/zij niet beïnvloedbaar is. Het gros van de mensen zal in een idee geloven als ze het jarenlang voorgeschoteld krijgt. Als dit ook nog een theorie is waar je op voorhand al achter staat, is het zeker dat de overtuiging groeit. De kwaliteit van een discussie staat of valt met de bereidheid van de deelnemers tot luisteren naar de ander. We zijn op weg naar een samenleving waarin iedereen rondzweeft in zijn eigen bubbel, en in het buitengewone geval dat 2 personen met een andere mening elkaar tegenkomen, zij niet luisteren naar de argumenten van de ander omdat ze beiden overtuigd zijn van het eigen gelijk. De nuance, ofwel de grijze middelmaat in elke discussie, wordt vergeten.

Ten slotte het tweesplitsing argument. Omdat op social media slechts het extreme goede en het extreme slechte wordt getoond, ontstaat het idee dat het een tweesplitsing is. In (Instagram bestrijdt ... gebruikers, 2019), een stuk van het Parool, wordt goed beschreven hoe gemeen, vooral pubers, in een comment sectie op Instagram kunnen zijn. Verwensingen die een bootwerker uit de vorige eeuw nog zouden laten huilen worden door Jan en

alleman naar elkaars hoofd geslingerd. Het tegenovergestelde geldt hier ook. Het gemiddelde tienermeisje krijgt in haar comments duizend keer te horen hoe mooi ze is. De laatste keer dat ik een reactie op een foto heb gezien dat die foto gewoon normaal was, kan ik me niet herinneren. Toch moet voor iedereen het meeste gemiddeld zijn, want zonder normale dingen kan niks speciaal en ook niks verschrikkelijk zijn. We moeten van het taboe op middelmaat af, zodat de echt speciale dingen weer speciaal aanvoelen. Op social media wordt vaak alleen het beste getoond. Ook is het een trend je slechtste momenten online te delen. Het idee hierachter is nobel, want zo zou je ervoor kunnen zorgen dat mensen in dezelfde situatie niet alleen zijn met hun onzekerheden. Hier zit iets in, maar in feite wordt hierdoor de tweesplitsing groter. Er wordt geen uitweg geboden, maar alleen de negatieve kant ook getoond. Onzekerheden en slechte eigenschappen zijn er, en het is goed dat ze getoond worden, maar het is belangrijk dat daarbij wordt getoond hoe hieraan gewerkt kan worden in plaats van alleen erover klagen. Zo bied je de mensen die met hetzelfde dealen niet alleen een houvast, maar ook een uitweg, en zorg je ervoor dat iedereen naar de goede weg van de tweesplitsing geleid wordt.

Natuurlijk heeft sociale media niet alleen slechte kanten. Het is geweldig als je op zoek bent naar inspiratie, of als je wereldwijzer wilt worden. Ik maak er dagelijks gebruik van. Toch denk ik dat de middelmaat meer terug moet komen op social media. Dit zal op de lange termijn tot gelukkigere en succesvollere mensen leiden. Ook zal het ervoor zorgen dat de nuance terugkomt in onze onenigheden, en partijen die lijnrecht tegenover elkaar staan aan hun tegenstellingen kunnen werken. Iedereen kan hieraan mee werken. Post een keer een foto van jezelf terwijl je, hoewel je ergens helemaal niks van bakt, toch erg je best doet. Vertel een van je vrienden een onzekerheid en gelijk daarna wat je van plan bent eraan te doen. Stuur een

berichtje naar een persoon met een andere politieke mening, en ga een open gesprek aan. Het zou prachtig zijn als dit essay de eerste prijs wint, maar een plek in de middenmoot is misschien nog passender.

Jesse Miltenburg

Odulphuslyceum, Tilburg